

Tematické okruhy ke zkoušce ze Základů teorie a metodiky výchovy:

1. Teorie a metodika výchovy – pojetí předmětu. Výchovné působení školy (Studie I,II + přednáška)
2. Normativní (systémové) a situační pojetí výchovy (přednáška)
3. Mravní výchova dětí školního věku (S- II)
4. Kázeň a ukázněnost jako společenské a pedagogické jevy (S – II + p)
5. Agresivita a šikana jako výchovné problémy (S – I + p)
6. Utváření klimatu ve školní třídě (S- I)
7. Vliv rodinného prostředí na výchovu dítěte (S – II +p)
8. Výchovné činnosti třídního učitele (S – I)
9. Pojetí a prostředky alternativní výchovy (S – II)
10. Zdravá škola. Škola podporující zdraví (S – I)
11. Dramatická výchova a hra jako výchovný prostředek (S – I)
12. Dítě ve sféře vlivů společenského prostředí. Škola jako součást sociálního prostředí (S – I + p)

Základní studijní literatura:

Střelec, S. (ed.) Studie z teorie a metodiky výchovy I. Brno: MSD, 2004, 2005. 155 s. ISBN 80-86633-21-7.

Střelec, S. (ed.) Studie z teorie a metodiky výchovy II. Brno, MSD, 2005, 2006, 2011. 214s. ISBN 978-80-210-5512-4.

Stěžejní pojmy – „pojmové mapy“ – k tematickým okruhům ke zkoušce ze Základů teorie a metodiky výchovy:

- ad 1)** role učitele, kompetence učitele, koncepce teorie a metodiky výchovy: rovina filozoficko-axiologická, osobnostně-procesuální, bezprostředně realizační; výchovné působení výuky, humanizující tendence, kurikulární reforma, rámcový vzdělávací program, kompetence žáka
- ad 2)** výchovný systém, jeho struktura a funkce, výchovná situace, druhy situací, situační pojetí výchovy, fáze situačního pojetí výchovy, zvyky, rysy, jáství, osobnost
- ad 3)** mravní výchova, mravní vývoj; cíl, obsah, proces mravní výchovy, metody mravní výchovy, prosociálnost, výchova k prosociálnosti, projekt Etická výchova
- ad 4)** sociálně-filozofické souvislosti kázně a svobody, anomie, liberalismus, kázeň, druhy kázně, individuální a sociální funkce kázně, příčiny neukázněného chování žáků; základní podmínky, prostředky a metody výchovy ke školní ukázněnosti
- ad 5)** agrese, šikana, druhy šikany, diagnostické znaky šikany, vývojové stupně šikanování, řešení šikany, prevence šikany
- ad 6)** klima, školní klima, typy školního klimatu, znaky pozitivního školního klimatu, školní parlament, třídní samospráva, skryté kurikulum
- ad 7)** rodina, rodina v postindustriálně - neoliberální společnosti, feministické hnutí, funkce rodiny, znaky funkční rodiny, čtyři pásma funkčnosti rodiny, postavení rodiny mezi výchovnými činiteli, standardy rodinné výchovy dětí školního věku, komponenty rodinného prostředí žáků
- ad 8)** výchovná diagnóza, anamnéza, prognóza, úkoly třídního učitele
- ad 9)** alternativní škola a vzdělávání, otevřené vyučování, komunitní škola, Škola podporující zdraví, Vzdělávací program Začít spolu, Čtením a psaním ke kritickému myšlení, Integrovaná tematická výuka, Program Dokážu to?, individuální a domácí vzdělávání, e-learning, kooperativní vyučování, projektové vyučování
- ad 10)** dramatická výchova, cíle dramatické výchovy, empatie, tvořivost, hra v dramatické výchově, simulace, alterace, charakterizace; iluze reality, zprostředkovaná a prožívaná skutečnost, funkce her, pedagogika zážitku, hra a její výchovné aspekty
- ad 11)** zdraví, holistické a interakční pojetí zdraví, podpora zdraví, Projekt Škola podporující zdraví, partnerský vztah učitele a žáka, výchova ke zdravému životnímu stylu, komunitní projekty, kompetence dospělého člověka k podpoře zdraví
- ad 12)** sociální prostředí, škola jako sociální instituce, funkce školy, rovnost a nerovnost v přístupu ke vzdělávání

Vysvětlení pojmů:

1. **Skripta, učebnice, knihy** – věcný rejstřík

2. **Slovníky:**

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., Pedagogický slovník. Praha: Portál, 1995.

Durozoi, G., Roussel, A., Filozofický slovník. Praha: Ewa Edition, 1994.

Hartl, P., Psychologický slovník. Praha: Nakladatelství Budka, 1994.

Klimeš, L., Slovník cizích slov. Praha: SPN, 1998.

Kolektiv, Filozofický slovník. Olomouc: FIN, 1995.

3. www.ceskaskola.cz, slovník

4. **Další typy publikací**, obsahující slovníčky pojmů:

Průcha, J., Moderní pedagogika. Portál: Praha, 1997.

Cangelosi, J. S., Strategie řízení třídy. Praha: Portál, 1994.

Povinná literatura:

Střepec, S. (ed.) Studie z teorie a metodiky výchovy I. Brno: MSD, 2004, 2005. 155 s. ISBN 80-86633-21-7.

Střepec, S. (ed.) Studie z teorie a metodiky výchovy II. Brno, MSD, 2005, 2006, 2011.

Doporučená literatura:

Bendl, S. Školní kázeň. Metody a strategie. Praha: ISV, 2001, 267 s.

ISBN80-85866-80-3.

Bendl, S. Ukázněná třída aneb Kázeňské minimum pro učitele.

Praha: Triton, 2005, 298 s. ISBN 80-7254-624-4.

Bůžek, A., Michalík J. Informatorium (nejen) o právech dítěte. Olomouc: UP, 2000. 170 s. ISBN 80-244-0054-5.

Cangelosi, J. S. Strategie řízení třídy. Praha: Portál, 1994, 289 s.

ISBN 80-7178-083-9.

Čáp, J. Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV, 1996, 302 s.

ISBN 80-85 866-15-3.

Horká, H. Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století.

Brno: MU, 2005, 158 s. ISBN 80-210-3750-4.

Horká, H. Teorie a metodika ekologické výchovy. Brno: Paido, 1996, .

ISBN 80-85931-33-8.

Horká, H. Výchova pro 21. století. Brno: Paido, 2000, 127s. ISBN80-85931-85-0.

Karnsová, M. Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem. Praha: Portál, 1995, 151 s. ISBN 80-7178-032-7.

Kolář, M. Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál, 1997. 127 s.

ISBN 80-7178-123-1.

Krátká, J. Aktuální otázky teorie výchovy: Teoretická východiska, výzkumné nálezy a závěry pro praxi.

1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 145 s. ISBN 978-80-210-5727-2.

Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2

Kučerová, S. Obecné základy mravní výchovy. Brno: MU, 1993.

ISBN 80-210-0183-6.

Kučerová, S. Obecné základy estetické výchovy. Brno: MU, 1993.

ISBN 80-210-0220-4.

Kučerová, S. Obecné základy mravní výchovy. Brno: MU, 1993. ISBN 80-210-0183-6.

Kučerová, S. Obecné základy estetické výchovy. Brno: MU, 1993. ISBN 80-210-0220-4.

Kučerová, S. Člověk, Hodnoty, Výchova. Prešov: Grafotlač, 1996. 231 s.

ISBN 80-85668-34-3.

Kyriacou, Ch. Klíčové dovednosti učitele. Praha: Portál, 1996, 155 s.

ISBN 80-7178-022-7.

Langová, M., Vacínová, M. Jak se to chováš? Praha: Empatie, 1994. 84 s.

ISBN 80-901618-5-5.

Maňák, J. Profesionální praktika z pedagogiky. Brno: MU, 1992, 131 s.

ISBN 80-210-0471-1.

Pelikán, J. Výchova jako teoretický problém. Ostrava: Amosium, 1995. 234 s.

ISBN 80-85498-27-8.

Pelikán, J. Pomáhat být. Praha: Karolinum, 2002, 159 s. ISSN 0567-8307.

Podlahová, L. První kroky učitele. Praha: Triton, 2004, 223 s. ISBN 80-7254-474-8.

Prokopová, A. O (ne)mocné výchově. Brno: MU, 1993. ISBN 80-210-0760-5.

Průcha, J. Alternativní školy. Praha: Portál, 1996. ISBN80-7178-072-3.
Průcha, J. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 1997. 495 s. ISBN 80-7178-170-3.
Průcha, J. Přehled pedagogiky. Praha: Portál, 2000, 265 s. ISBN 80-7178-399-4.
Říčan, P. Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál, 1995. 95 s.
ISBN 80-7178-049-9.
Spousta, V. Krása, umění a výchova. Brno: MU, 1995. 130 s. ISBN 80-210-1196-3.
Střelec, S. a kol. Kapitoly z rodinné výchovy. Praha: Fortuna, 1992. 157 s.
ISBN 80-85298-84-8.
Střelec, S. et al. Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I. Brno: Paido, 1998. 189 s. ISBN 80-85931-61-3.
Svobodová, J., Jůva, V. Alternativní školy. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-85931-19-2.
Svobodová, J. Zdravá škola včera a dnes. Brno: Paido, 1998. 47 s.
ISBN 80-85931-53-2.
Šimoník, O. Začínající učitel. Brno: MU, 1994. 95 s. ISBN 80-210-0944-6.
Švec, V. Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku. Brno: MU, 1998, 178 s.
ISBN 80-210-1937-9.
Tomášek, F. Pedagogika. Praha: Křesťanská akademie, 1994. 350 s.
ISBN 80-901294-0-4.
Vacek, P. Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové:
Gaudeamus, 2000. ISBN 80-7041-148-1.